

Projekt

z dnia

**SPRAWOZDANIE NR
PREZYDENTA MIASTA OPOLA**

z dnia 2019 r.

**w sprawie realizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Opola na
lata 2016 – 2020**

Roczny raport o stanie realizacji *Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Opola* na lata 2016 – 2020, za okres: 01.01 – 31.12.2018 r.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Opola na lata 2016 – 2020 jest dokumentem, opracowanym w celu kształtowania lokalnej polityki społecznej, poprzez wyznaczenie głównych celów i zadań, ukierunkowanych na poprawę jakości życia mieszkańców Opola, powstałym w oparciu o diagnozę stanu problemów społecznych. Dokument został przyjęty uchwałą nr XVI/299/15 Rady Miasta Opola z dnia 29 października 2015 r. w sprawie przyjęcia *Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Opola na lata 2016-2020*, w związku z obowiązkiem realizacji zapisów ustawy z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2018 r. poz. 1508 ze zm.). Realizację jej założeń przewidziano na okres 5 lat.

Strategia (...) stanowi dokument bazowy, w odniesieniu do niej konstruowane są lokalne programy profilaktyczne i naprawcze, programy i projekty z zakresu polityki społecznej. Założono stworzenie spójnego i skutecznego systemu instytucjonalnego, dającego rękojmię zaspokojenia różnorodnych potrzeb i oczekiwań. Stanowi narzędzie służące wypracowaniu systemu wsparcia uruchamianego

w wypadku pojawienia się konkretnych problemów społecznych lub wystąpienia trudnej sytuacji życiowej jednostki, której przezwyciężenie wykracza poza jej własne środki, możliwości i uprawnienia.

Dokument określa 7 problemów głównych, do których przyporządkowano problemy szczegółowe. Zdefiniowane cele główne mają na celu osiągnięcie zasobów odpowiadających rozwiązaniu problemów szczegółowych. Osiągnięciu założeń, ujętych w ramach problemów głównych mają posłużyć zadania, dążące do rozwiązania określonych problemów szczegółowych, a w konsekwencji realizacji celów głównych, jednocześnie powinny obrazować postęp ich rzeczowej realizacji. Planowane działania skoncentrowane są na tych kategoriach mieszkańców, którzy w największym stopniu są zagrożeni wykluczeniem społecznym oraz ukierunkowane na rozwiązywanie poszczególnych problemów społecznych.

Głównymi adresatami i podmiotami *Strategii* (...) są mieszkańcy Miasta Opola. Opracowanie *Strategii* (...) zostało powierzone powołanemu przez Prezydenta Miasta Opola, zespołowi, w skład którego weszli przedstawiciele Urzędu Miasta Opola, pracownicy Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Opolu oraz reprezentanci organizacji pozarządowych. Opis zjawisk poruszających kwestie polityki społecznej został dokonany w oparciu o konsultacje, obserwacje oraz dane udostępnione przez: Wojewódzki Urząd Statystyczny w Opolu, komórki merytoryczne Urzędu Miasta Opola, Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Opolu, Powiatowy Urząd Pracy w Opolu, służby Policji, organizacje pozarządowe oraz inne instytucje, uczestniczące w rozwiązywaniu problemów o charakterze społecznym.

W realizację zadań ujętych w dokumencie zaangażowano komórki merytoryczne Urzędu Miasta Opola, jednostki organizacyjne Miasta Opola, tj.: Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Opolu, Dom Pomocy Społecznej dla Kombatantów w Opolu, Miejski Ośrodek Pomocy Osobom Uzależnionym i Bezdomnym w Opolu, a także Powiatowy Urząd Pracy w Opolu, placówki opiekuńczo – wychowawcze, placówki wsparcia dziennego oraz organizacje pozarządowe.

Realizacja zapisów *Strategii* (...) podlega systematycznej ocenie i weryfikacji realizatorów merytorycznych poszczególnych zadań. Informacja o wykonaniu jej założeń oraz osiągniętych efektach za okres styczeń – grudzień 2018 r. została sporządzona w oparciu o roczne raporty kierowników jednostek organizacyjnych Miasta Opola oraz komórek organizacyjnych Urzędu Miasta Opola, stanowiąc syntezę dotąd zrealizowanych działań na rzecz polityki społecznej.

Roczny raport o stanie realizacji *Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Opola na lata 2016 – 2020*

I. Informacje ogólne

Nazwa jednostki sporządzającej informację:
Urząd Miasta Opola

Nazwa komórki organizacyjnej sporządzającej raport
Wydział Polityki Społecznej

Okres objęty raportem:
1 stycznia – 31 grudnia 2018 r.

II. Postęp rzeczowej realizacji zadań, wskazanych w *Strategii* w okresie objętym sprawozdaniem:

Szczegółowe informacje na temat aktualnego stanu zaawansowania poszczególnych zadań, wskazanych w *Strategii*, przypisanych do realizacji jednostce przygotowującej informację. Opis zadań, których realizatorem jest jednostka. Opis powinien uwzględniać zaawansowanie rzeczowe (w przypadku zadań infrastrukturalnych), wskazanie czynności zrealizowanych w ramach zadania, ewentualne problemy/opóźnienia w realizacji zadania, w przypadku tzw. „działań miękkich” liczbę odbiorców itp.

II.1 Problem główny:	Wysoki poziom starości demograficznej			
Problem szczegółowy	Cel główny	Kierunek działań	Nazwa zadania	Postęp rzeczowej realizacji zadania w okresie objętym sprawozdaniem
Deficyty wiedzy na temat procesów starzenia się i umiejętności społecznych osób wchodzących w trzeci wiek	Wzmocnienie potencjału osób wychodzących z rynku pracy	- Zwiększenie dostępności do poradnictwa dla seniorów; - poszerzenie oferty usług społecznych o wyspecjalizowane usługi psychologiczne - promowanie programów służących edukacji kreatywności i zagospodarowania potencjału osób starszych	I Zagospodarowanie potencjału osób starszych i przeciwdziałanie marginalizacji poprzez: - Zapewnienie miejsc zamieszkania dostosowanych do potrzeb osób niepełnosprawnych wraz z zapewnieniem całodobowej opieki o charakterze stacjonarnym - Podnoszenie sprawności fizycznej, intelektualnej, wzmocnienie więzi rodzinnych - Dostęp do internetu - Współpraca z Seniorami z Miasta	- Umieszczanie w DPS osób wymagających całodobowej opieki i pomocy w codziennym funkcjonowaniu - Prowadzenie szerokiej działalności rekreacyjnej, kulturalno-oświatowej oraz zindywidualizowanej rehabilitacji (mobilizowanie do wykorzystania własnych zasobów osobowych (psychicznych, fizycznych, materialnych) - Zwiększenie motywacji do ustawicznego poszerzania wiedzy i nabywania nowych umiejętności oraz komunikowania się z członkami rodziny również przebywających za granicą (stanowisko komputerowe ufundowane przez Prezydenta Miasta) - Zwiększenie integracji społecznej zwłaszcza wielopokoleniowej (przenikanie się wzajemnych relacji służą
Niskie dochody własne, skutkujące	Wzmocnienie zasobów instytucjonalnych i	Szersze wykorzystanie potencjału organizacji pozarządowych, oferujących		

brakiem możliwości zaspokojenia podstawowych potrzeb bytowych przez seniorów	społecznych, tworzenie warunków do możliwie maksymalnego zaspokojenia potrzeb seniorów	pomoc żywnościową (dotyczy wszystkich grup wymagających pomocy); • inspirowanie i angażowanie studentów kół naukowych w działania na rzecz poprawy jakości życia seniorów	Opola (oraz spoza Opola), jednostkami oświatowymi, organizacjami pozarządowymi	rozwojowi wiedzy i umiejętności społecznych np. międzypokoleniowy montaż słowno - muzyczny „Pierwszy krok w raj” w wykonaniu mieszkańców, pracowników DPS dla Kombatantów , pracowników Filharmonii, Teatru im. Jana Kochanowskiego, uczniów Szkoły Muzycznej; spektakl wielkanocny pt. "Pasja oczami Marii Magdaleny"-integracja wielopokoleniowa mieszkańców Opola i Niemodlina
Rokrocznie wzrastające zapotrzebowanie na skoordynowane, wyspecjalizowane usługi społeczne, świadczenia medyczne i pielęgniarские	• Rozwijanie zróżnicowanych form wsparcia opiekunów faktycznych, osób starszych niesamodzielnych, wymagających usług opiekuńczych	• Zwiększenie dostępności do miejsc świadczących usługi specjalistyczne opiekuńczo-medyczne • Realizowanie zapotrzebowania na świadczenie usług opiekuńczo-medycznych w miejscu zamieszkania seniora, osoby niesamodzielnej • Zwiększenie dostępności do miejsc wyspecjalizowanego wielowymiarowego wsparcia dla seniorów • Rozwijanie infrastruktury usług z uwzględnieniem głosu organizacji, instytucji i gremiów działających w obszarze usług	5. Zagospodarowanie potencjału osób starszych, zwiększanie motywacji osób do samorozwoju, przeciwdziałanie marginalizacji 6. Kreowanie pozytywnego wizerunku domu pomocy społecznej, współpraca z mediami. 7. Prowadzenie działalności informacyjno - edukacyjnej w celu zabezpieczenia osób przed oszustwami kryminalnymi, spotkania grupowe, pogadanki tematyczne, gry i zabawy edukacyjne dla seniorów (ćwiczenia pamięci, krzyżówki, kalambury), zajęcia -warsztaty dla niewidomych i niedowidzących. 8. Działalność Centrum Informacyjno-Edukacyjnego „Senior w Opolu” 9. Spotkania seniorów.	5. Promowanie i kreowanie pozytywnego wizerunku Seniora nie obciążonego stereotypami (występy Zespołu Kombatant w Teatrze Lalki i Aktora, w szkołach podstawowych, udział mieszkańców w wykładach, wycieczkach i występach (Kraków, Krapkowice, Niemodlin, Kopice, Turawa, Moszna, Prudnik-Las, Głucholazy, Zawada k. Opola, Pogorzela), w 10 Opolskiej Brygadzie Logistycznej, udział w Wojewódzkim Festiwalu Pieśni Patriotycznej „Tobie Polsko” w Olszance, organizacja spektakli teatralnych, zabaw, akademii okolicznościowych) 6. Kreowanie pozytywnego wizerunku domu pomocy społecznej, współpraca z mediami. 7. Prowadzenie działalności informacyjno-edukacyjnej w celu zabezpieczenia osób przed oszustwami kryminalnymi, spotkania grupowe, pogadanki tematyczne, gry i zabawy edukacyjne dla seniorów (ćwiczenia pamięci, rozwiązywanie krzyżówek, kalambury), zajęcia-warsztaty dla niewidomych i niedowidzących. 8. Podejmowanie działań na rzecz rozwoju i aktywizacji środowisk senioralnych, integruje i podejmuje dialog międzypokoleniowy, wspiera rozwój klubów seniora, Radę Seniorów Miasta Opola, wydaje Kartę Seniora i Kopertę Życia, promuje działania wolontariuszy Seniorów, prowadzi działania informacyjne i edukacyjne, wsluchuje się w potrzeby Seniorów i wspiera w realizacji pomysłów oraz projektów. Edukacja środowisk senioralnych oraz pomoc rzeczowa, finansowa i specjalistyczna. 9. a) spotkania osiemdziesięciolatek integrujące środowiska osób starszych (28 osób) b) cykliczne spotkania w ramach gimnastyki umysłu- ćwiczenia

Atomizacja rodzin, wypychanie z kręgu wspólnoty rodzinnej seniorów niepełnosprawnych i o niskim statusie materialnym	Zabezpieczenie bezpiecznego bytu i włączenie społeczne seniorów	- Przeciwdziałanie marginalizacji osób starszych; - pomoc osobom doświadczającym wykluczenia w odnalezieniu się w nowej dla nich sytuacji społecznej.	10. Promocja Opolskich środowisk senioralnych w Polsce oraz współpraca z zagranicą 11. Pomoc osobom doświadczającym wykluczenia w odnalezieniu się w nowej sytuacji społecznej 12. Organizacja warsztatów dla opiekunów. II Poradnictwo dla seniorów: 1. Prowadzenie portalu internetowego www.seniorwopolu.pl oraz FB w celu zwiększenia dostępu do informacji Seniorom z Miasta Opola. 2. Kwartalnik Senior w Opolu dodatek do NTO 3. Spotkania z liderami klubów i organizacji senioralnych 4. Telefon Życzliwości 60+	umysłowe, „wychowanie” do pięknej starości (370 osób) c) spotkania okolicznościowe wynikające z kalendarza spotkań (160 osób) d) spotkania integracyjne z dziećmi i młodzieżą, wspólny udział w wydarzeniach międzypokoleniowych, stały kontakt z wychowankami Domu Dziecka oraz Przedszkolem TAK (czytanie przez seniorów bajek) (56 osób) e) organizacja wykładów, pogadań dotyczących problemów i zagadnień związanych ze zdrowiem, zagadnień prawnych, bezpieczeństwa z udziałem Policji, Miejskiego Rzecznika Praw Konsumenta (82 osób) f) udział seniorów w akcjach organizowanych przez różne instytucje np. ZUS, ROPS (47osób) 10. Opolscy Seniorzy wzięli udział w Ogólnopolskich Dniach Seniora, które odbyły się w ubiegłym roku w Krakowie. Integracja z seniorami i młodzieżą z Niemiec, Holandii oraz z Gruzji. 11. CS podejmuje działania na rzecz rozwoju i aktywizacji środowisk senioralnych, integruje i podejmuje dialog międzypokoleniowy, wspiera rozwój klubów seniora, Radę Seniorów Miasta Opola, wydaje Kartę Seniora i Kopertę Życia, promuje działania wolontariuszy Seniorów, prowadzi działania informacyjne i edukacyjne, wsłuchuje się w potrzeby Seniorów i wspiera w realizacji pomysłów oraz projektów. 1. Informacje ważne dla Seniorów umieszczane i uzupełniane są na bieżąco. 2. Celem kwartalnika jest dostarczenie z wyprzedzeniem zapowiedzi nt. planowanych wydarzeń i przedsięwzięć dla seniorek i seniorów a także prezentacja informacji dotyczących życia Seniorów w Opolu. 3. Spotkania mają na celu przekazywanie ważnych informacji związanych z życiem Seniorów w mieście 4. Opolski Telefon Życzliwości 60+ nr tel. (77) 441 23 70 lub tel. 517 607 990. Telefon jest czynny we wtorki i czwartki w godz. 12.00 – 17.00 – przeznaczony dla Seniorów z Opola chcących porozmawiać o nurtujących ich problemach, szukających porady czy życzliwej osoby do rozmowy. Po drugiej stronie
--	---	--	---	---

			5. Realizacja programu „Bezpieczny Senior” 6. Wydanie Opolskiego Informatora Senioralnego III Poszerzenie zakresu usług 1. Konsultacje dotyczące choroby Alzheimerera 2. Koperta Życia 3. TELEOPIEKA w Opolu 4. Organizacja wykładów , prelekcji z udziałem psychologów IV Promowanie programów edukacyjnych 1. Podejmowanie działań na rzecz rozwoju i aktywizacji środowisk senioralnych, integrowanie i podejmowanie dialogu międzypokoleniowego, wspieranie rozwoju klubów seniora, Rady Seniorów Miasta Opola, wydawanie Karty Seniora i Koperty Życia,	telefonicznego kabla czeka grupa wolontariuszy w różnym wieku i różnych specjalności. Opolski Telefon Życzliwości ma być antidotum na samotność oraz pozyskanie informacji dla osób w wieku 60+. 5. Celem projektu jest przeciwdziałanie przestępczości wobec osób starszych poprzez ich edukację, zwiększenie ich świadomości zagrożeń, upowszechnienie wśród seniorów wiedzy o sposobach radzenia sobie w sytuacjach zagrożenia a przez to wzmocnienie osobistego poczucia bezpieczeństwa- spotkania z dzielnicowym I Komisariatu Policji w Opolu 6. Informator powstał w celu udostępnienia informacji seniorom o istniejącej ofercie usług prosenioralnych na terenie miasta. 1. Konsultacje prowadzone są przez Fundację Przemijanie 2. Nieduża plastikowa koperta, która może przyczynić się do uratowania ludzkiego życia. W Kopercie umieszcza się informacje dotyczące stanu zdrowia, przyjmowanych leków, dane osób, które należy zawiadomić w przypadku choroby – jednym słowem niezbędne wiadomości przydatne w sytuacji, kiedy ratownicy medyczni, lekarze czy strażacy muszą szybko reagować w sytuacji zagrożenia życia lub zdrowia, a brak kontaktu z człowiekiem będącym np. po wylewie czy udarze i mającym kłopoty z mówieniem, może dramatycznie opóźnić akcję. 3. Sieć komunikacyjna, której użytkownikami są głównie seniorzy. Otrzymują oni przycisk alarmowy, który znajduje się na wisiorku lub przy bransoletce. W sytuacji wymagającej pomocy dana osoba naciska przycisk, który wysyła sygnał do centrum TELEOPIEKI. Jej pracownik oddzwania natychmiast do osoby potrzebującej pomocy. TELEOPIEKA zwiększa bezpieczeństwo osób starszych, samotnych i niepełnosprawnych. 1. Prowadzenie kursów, warsztatów i szkoleń z zakresu: - kursy języka angielskiego i niemieckiego, komputerowe - chór i zespoły muzyczne, tańce w kręgu - sekcje poetycka, fotograficzna, filmowa i malarska - nauka gry w brydża - akcje okazjonalne (Dni Seniora, Dzień Babci i Dziadka, Śniadanie Wielkanocne, Bale Seniora, Walentynki, Dzień Kobiet, Wybory Miss i Mistera Opola 60+, Święta) - 3000 os. - wyjazdy integracyjne
--	--	--	---	--

		promowanie działania wolontariuszy Seniorów, prowadzenie działań informacyjnych i edukacyjnych, wsłuchiwanie się w potrzeby Seniorów i wspieranie ich w realizacji pomysłów oraz projektów. 2. Tworzenie warunków sprzyjających aktywności fizycznej seniorów V Dystrybuowanie żywności VI Współpraca z kołem naukowym pracowników socjalnych Uniwersytetu Opolskiego, praktyki studenckie, VII Zwiększenie dostępności do miejsc wyspecjalizowanego wsparcia dla seniorów 1. Działalność Centrum Informacyjno-Edukacyjnego „Senior w Opolu” 2. Poprawa funkcjonowania DDP-ów poprzez tworzenie lepszych warunków dla seniorów VIII Rozwój infrastruktury usług senioralnych 1. Karta „Opolski Senior” 2. Współpraca z Radami Domów, Radą Seniorów, współpraca z Radami Dzielnic oraz organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób starszych	- medytacje, ćwiczenia rehabilitacyjne i relaksacyjne 2. Aktywność seniorów: a) organizacja zajęć ruchowych, rekreacyjnych, sportowych, manualnych; b) organizacja festynów rodzinnych i wydarzeń aktywizujących seniorów; c) udział seniorów w Dniach Seniora, Opolskich Dniach Osób Niepełnosprawnych, w Śniadaniu Wielkanocnym, biegu po zdrowie (łącznie -334 os.) MOPR w Opolu bierze udział w dystrybucji żywności otrzymanej z Banku żywności Angażowanie studentów w działania na rzecz seniorów miasta Opola 1. CS podejmuje działania na rzecz rozwoju i aktywizacji środowisk senioralnych, integruje i podejmuje dialog międzypokoleniowy, wspiera rozwój klubów seniora, Radę Seniorów Miasta Opola, wydaje Kartę Seniora i Kopertę Życia, promuje działania wolontariuszy Seniorów, prowadzi działania informacyjne i edukacyjne, wsłuchuje się w potrzeby Seniorów i wspiera w realizacji pomysłów oraz projektów. 1. Karta skierowana jest do mieszkańców miasta Opola - dla kobiet w wieku 60 + i dla mężczyzn 65 +. Ma na celu wzmocnienie aktywności społecznej i poprawę jakości życia seniorów z miasta Opola poprzez stworzenie i rozwijanie systemu ulg i preferencji, umożliwiających większy dostęp do różnorodnych produktów i usług, dóbr kultury i rozrywki oraz zachęcić do uczestnictwa w wydarzeniach społecznych, kulturalnych i sportowych. Posiadacze Karty „Opolski Senior” mogą korzystać z ulg, zniżek, promocji i ofert przygotowanych dla nich przez instytucje miejskie oraz prywatnych przedsiębiorców – partnerów programu – 2108 wydanych kart w 2018r 2. Seniorzy biorą czynny udział w posiedzeniach gremiów mających wpływ na podejmowane przez Miasto działania na rzecz osób starszych i niepełnosprawnych
Realizatorzy:			Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Opolu Dom Pomocy Społecznej dla Kombatantów w Opolu Środowiskowy Dom Samopomocy „Magnolia” w Opolu

II.2 Problem główny:	Wykluczenie społeczne osób bezdomnych			
Problem szczegółowy	Cel główny	Kierunek działań	Nazwa zadania	Postęp rzeczowej realizacji zadania w okresie objętym sprawozdaniem
Niskie umiejętności zawodowe i społeczne osób bezdomnych	- Tworzenie przestrzeni dla działań samopomocowych; - stworzenie warunków pozwalających na nabywanie przez osoby bezdomne nowych umiejętności społecznych i zawodowych	- Diagnozowanie umiejętności społecznych i możliwości zawodowych w odniesieniu do wszystkich osób przebywających w placówkach (noclegownia, schronisko) - opracowywanie i realizacja, adekwatnych do zasobów osobistych i środowiskowych planów pomocy bezdomnym; - inspirowanie bezdomnych w kierunku tworzenia grup samopomocowych	- Udzielanie wsparcia w formie schronienia oraz podejmowanie działań, mających na celu przezwyciężenie marginalizacji i wykluczeniu społecznemu - Udzielanie specjalistycznego poradnictwa, mającego na celu usamodzielnienie się osób bezdomnych - Udzielanie poradnictwa indywidualnego i grupowego - Udzielanie usług opiekuńczych osobom bezdomnym znajdującym się w szczególnej sytuacji - Indywidualny program wychodzenia z bezdomności - Wsparcie żywnościowe - Udzielenie usług opiekuńczych dla osób bezdomnych znajdujących się w szczególnie trudnej sytuacji zdrowotnej.	- Przyznawanie pomocy w formie schronienia w noclegowni, schronisku, hostelu - Opracowywanie 18 indywidualnych programów wyjścia z bezdomności; - Świadczenie nieodpłatnych usług opiekuńczych osobom bezdomnym znajdującym się w sytuacji kryzysowej - z Programu „Nie marnujemy Żywności” – Bank Żywności, produkty spożywcze są przeznaczane dla mieszkańców Ośrodka Szansa - W ramach zadania OIK podjął następujące działania: - 75 osób skierowano do KIS w celu aktywizacji zawodowej klientów, - z 45 osobami podpisano Indywidualny Program Wychodzenia z Bezdomności, - 5 rodzin skierowano do ORS „Szansa”, - 28 osób uzyskało schronienie interwencyjne, - 13 osób skierowano na Prace Społecznie Użyteczne, 9 osób podjęło PSU, - zawarto 45 kontraktów socjalnych, - 19 osób decyzją administracyjną umieszczono w Schronisku dla Osób Bezdomnych, - od 2018 roku zgodnie ze zmianami w Ustawie o Pomocy Społecznej, pracownicy OIK nie kierowali już osób bezdomnych do MOPOBiU - pracownicy socjalni OIK udzielili 2915 porad dla 1246 klientów. Łącznie w 2018 roku objętych pomocą w formie pracy socjalnej było 1520 osób, przyznano usługi opiekuńcze 3 osobom
Bezdomność osób z dziećmi	Zapewnienie bezpiecznych, służących rozwojowi dziecka,	Zwiększenie dostępności do lokali mieszkalnych dla osób bezdomnych z dziećmi;	Działalność schroniska dla osób bezdomnych w strukturze MOPOBiU w Opolu	Poprawa infrastruktury socjalnej schroniska oraz warunków bytowych osób bezdomnych;

	warunków do zamieszkania; przeciwdziałanie stygmatyzacji dzieci bezdomnych	zwiększenie dostępności do usług asystenta rodziny.	- Prowadzenie noclegowni w strukturze MOPOBiU w Opolu dla bezdomnych kobiet - Prowadzenie hostelu w strukturze MOPOBiU w Opolu dla osób znajdujących się w sytuacji kryzysowej - Prowadzenie programu readaptacyjnego	- zachowanie jakości warunków socjalnych w Miejscu pobytu bezdomnych kobiet; - tworzenie warunków bytowych dla osób bezdomnych, znajdujących się w sytuacji kryzysowej; - diagnoza umiejętności społecznych i tworzenie zindywidualizowanych planów pomocy osobom bezdomnym.
Bezdomność osób starszych, niepełnosprawnych wymagających specjalistycznej pomocy	Zapewnienie schronienia i opieki niesamodzielnym osobom bezdomnym	- Pozyskanie funduszy na utworzenie schroniska z usługami opiekuńczymi - stworzenie miejsc czasowego pobytu dla osób bezdomnych, wymagających usług opiekuńczych	„Centrum Pomocy” - wsparcie osób niesamodzielnych oraz opiekunów faktycznych w Opolu	Zrealizowano I etap projektu w ramach którego: - zakupiono sprzęt do schroniska, - wyremontowano łazienki, - rozstrzygnięto postępowanie na usługi cateringowe, - dokonano naboru na stanowiska opiekunek i fizykoterapeuty. Ogółem zrealizowano 7,35 % wartości części projektu realizowanego przez MOPOBiU
Realizatorzy:			Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Opolu	
			Miejski Ośrodek Pomocy Osobom Bezdomnym i Uzależnionym w Opolu	
II.3 Problem główny:	Alienacja osób długotrwale bezrobotnych			
Problem szczegółowy	Cel główny	Kierunek działań	Nazwa zadania	Postęp rzeczowej realizacji zadania w okresie objętym sprawozdaniem
Akceptacja przez bezrobotnych stanu wykluczenia z rynku pracy	Zwiększanie motywacji do podejmowania zatrudnienia	- wykonywanie pełnej diagnozy postawy bezrobotnego wobec kwestii związanych z podjęciem zatrudnienia; - kompensacja deficytów umiejętności zawodowych i społecznych ograniczających motywację do podejmowanej pracy;	- Aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych, podopiecznych MOPR, mających trudności w odnalezieniu się na rynku pracy, integracja społeczna - Diagnoza problemowa, analiza słabych i mocnych stron osób bezrobotnych; - Poradnictwo zawodowe i pośrednictwo pracy;	- Liczba osób zgłaszających się do KIS w celu uzyskania pomocy w poszukiwaniu pracy – 110 - Ilość indywidualnych spotkań z osobami bezrobotnymi - 393 - przeprowadzenie przez PUP indywidualnych porad zawodowych dla 694 osób, w tym: - 190 dla osób długotrwale bezrobotnych; - 43 dla osób z niepełnosprawnością; - udzielenie indywidualnych informacji zawodowych dla 119 osób, w tym: - 29 dla osób długotrwale bezrobotnych; - 6 dla osób z niepełnosprawnością; - udzielenie grupowych porad zawodowych dla 69 osób, w tym dla 52 osób długotrwale bezrobotnych oraz 1 osoby z

				niepełnosprawnością; • udzielenie grupowej informacji zawodowej dla 130 osób, w tym: – 19 dla osób długotrwale bezrobotnych; – 16 dla osób z niepełnosprawnością; • dobór miejsca zatrudnienia; • dobór formy pomocy określonej w ustawie o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy; • inicjowanie zmian kwalifikacji zawodowych; • dobór odpowiedniego kształcenia lub szkolenia zawodowego; • prowadzenie inicjatyw zmierzających do profesjonalnego przygotowywania dokumentów aplikacyjnych; • uskutecznianie zasad aktywnego poszukiwania pracy; • prowadzenie szkoleń i warsztatów w zakresie kompetencji miękkich, w tym w zakresie asertywności jako metody skutecznej komunikacji; • udzielenie wsparcia, realizowanego przez partnerów, dotyczącego podjęcia zatrudnienia dla osób długotrwale bezrobotnych lub/i z niepełnosprawnością; • podjęcie zatrudnienia przez 2980 osoby z terenu Miasta Opola, w tym: – 633 osoby długotrwale bezrobotne, – 132 osób z niepełnosprawnością.
Trudność w pozyskaniu miejsc pracy dla osób długotrwale bezrobotnych	Reintegracja zawodowa i społeczna osób z ustalonym II i III profilem określającym w ustawie o promocji zatrudnienia (...) zakres i formy pomocy	• wyposażanie bezrobotnych w wiedzę i umiejętności korzystania z dostępnych instrumentów wsparcia rynku pracy; • promowanie projektów służących reintegracji zawodowej.	• Wzmacnianie kompetencji i postaw niezbędnych do prawidłowego funkcjonowania w życiu społecznym i zawodowym • Realizacja programów aktywizacji zawodowej i społecznej osób znajdujących się w szczególnej sytuacji na rynku pracy • poradnictwo dot. wykorzystania metod poszukiwania pracy	• PUP: zaktywizowanie zawodowe i społeczne 886 osób z Miasta Opola, znajdujących się w szczególnej sytuacji na rynku pracy (121 osób skorzystało z dwóch różnych form wsparcia), w tym: na szkolenie skierowano 176 osób, w tym: – 29 długotrwale bezrobotne, – 4 z niepełnosprawnością; bon szkoleniowy przyznano 28 osobom, w tym: – 2 długotrwale bezrobotnym, – 1 z niepełnosprawnością;

			• uczenie zasad autoprezentacji • pomoc w sporządzaniu dokumentów aplikacyjnych • przygotowanie do rozmów kwalifikacyjnych • poradnictwo dot. skutecznego poruszania się po rynku pracy • motywowanie do rozwoju zawodowego i re kwalifikacji • informowanie o kursach i szkoleniach zawodowych • informowanie o ofertach pracy, pracodawcach • Realizacja projektu „Centrum Re-Start” – kompleksowy program reintegracji społecznej i zawodowej w Opolu	na egzaminy skierowano 1 osobę – długotrwale bezrobotną; na studia podyplomowe skierowano 25 osób, w tym: – 5 długotrwale bezrobotnych, – 1 z niepełnosprawnością; na prace interwencyjne skierowano 41 osób, w tym: – 8 długotrwale bezrobotnych, na roboty publiczne skierowano 19 osób, w tym 6 długotrwale bezrobotnych; na prace społecznie użyteczne skierowano 36 osób, w tym: – 22 długotrwale bezrobotnych, – 9 z niepełnosprawnością na staż zawodowy skierowano 358 osób, w tym: – 79 długotrwale bezrobotne, – 21 z niepełnosprawnością; jednorazowe środki na podjęcie działalności gospodarczej (dotacje) przekazano 129 osobom, w tym: – 17 długotrwale bezrobotnym, – 2 z niepełnosprawnością; na refundowane miejsca pracy skierowano 45 osób, w tym: – 6 długotrwale bezrobotne, – 2 z niepełnosprawnością; bon na zasiedlenie przyznano 50 osobom, w tym: – 1 z niepełnosprawnością; bon zatrudnieniowy przyznano 37 osobom; w tym: – 2 długotrwale bezrobotnym, w ramach dofinansowania wynagrodzenia za zatrudnienie bezrobotnego powyżej 50 roku życia skierowano 6 osób, w tym: – 2 długotrwale bezrobotne, w ramach refundacji wynagrodzenia oraz składek na ubezpieczenia społeczne bezrobotnych do 30 roku życia skierowano 56 osób, w tym: – 3 długotrwale bezrobotne – 1 z niepełnosprawnością. • MOPR - Organizacja i realizacja prac
--	--	--	---	--

				społecznie użytecznych: - 22 miejsca wykonywania prac dla osób bezrobotnych bez prawa do zasiłku, korzystających ze świadczeń pomocy społecznej lub innych uprawnionych do w/w formy pomocy w 9 zakładach pracy • Liczba osób bezrobotnych, wykonujących prace społecznie użyteczne – 42 • Program prac przeznaczony jest dla osób bezrobotnych, bez prawa do zasiłku, korzystających ze świadczeń pomocy społecznej, co pozwoliło na poprawę ich funkcjonowania w obszarze pełnienia ról społecznych, zawodowych, kształtowanie aktywności, odbudowanie samodzielności i odpowiedzialności za wykonywaną pracę. • KIS przy współpracy z Miejskim Zarządem Lokali Komunalnych realizował program zatrudnienia dłużników czynszowych względem Miasta Opola. Zorganizowano 9 miejsc zatrudnienia wspieranego w dwóch etapach, w wymiarze pełnego etatu na okres 4 m-cy w placówkach MOPR na stanowiskach pracownika gospodarczego, z czego skorzystało 6 osób (3 osoby zatrudnione były w obydwu etapach). Osoby zatrudnione usprawniały działalność placówek, każdego miesiąca deklarując przekazanie 500 zł z wynagrodzenia na spłatę zadłużenia czynszowego do Urzędu Miasta Opola. Przedmiotem działań Klubu Integracji Społecznej jest aktywizacja osób bezrobotnych i poszukujących pracy do podjęcia działań ukierunkowanych na pozyskanie zatrudnienia oraz przygotowanie do podjęcia pracy, utrzymanie i odbudowanie zdolności do samodzielnego świadczenia pracy oraz umiejętności uczestniczenia w życiu społecznym i pełnienia ról społecznych W 2018 roku w KIS przyjęto 110 osób bezrobotnych, korzystających z pomocy MOPR, które w trakcie 393 indywidualnych spotkań skorzystało z poradnictwa
--	--	--	--	--

				dotyczącego metod poszukiwania pracy, analizy rynku pracy, pomocy w sporządzaniu dokumentów aplikacyjnych oraz przygotowaniu do rozmowy kwalifikacyjnej. Osoby te korzystały również ze stałego dostępu do aktualnych ofert pracy w prasie i internecie, informacji o kursach i szkoleniach zawodowych. Współpracując z KIS 16 osób podjęło zatrudnienie na otwartym rynku pracy, 2 osoby realizowały staż zawodowy. Projekt „Centrum Re-Start” - rozpoczęcie realizacji I etapu z przyczyn formalnych zostało przesunięte na 2019 r. ze względu na opóźnienie remontu docelowego lokalu użytkowego, w którym projekt będzie realizowany.
Realizatorzy			Powiatowy Urząd Pracy w Opolu	
			Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Opolu	
II.4 Problem główny:	Alienacja osób i rodzin z niepełnosprawnością			
Problem szczegółowy	Cel główny	Kierunek działań	Nazwa zadania	Postęp rzeczowej realizacji zadania w okresie objętym sprawozdaniem
Niedostatek usług kompleksowej opieki nad osobami niepełnosprawnymi w czasie nieobecności opiekunów	- Poprawa jakości życia osób niepełnosprawnych w domu - Wspieranie rodziny w opiece nad osobą niepełnosprawną - Wsparcie psychiczne i emocjonalne opiekunów osób niepełnosprawnych - Zapewnienie opieki osobom niepełnosprawnym na czas nieobecności ich opiekunów - Umożliwienie opiekunom odreagowania stresu będącego skutkiem	- Zapewnienie dostępu do specjalistycznej opieki w miejscu zamieszkania osoby niepełnosprawnej - Edukacja opiekunów faktycznych osób niepełnosprawnych w zakresie opieki nad osobą niesamodzielną - Udzielanie pomocy i wsparcia opiekunowi osoby niepełnosprawnej - Zapewnienie miejsc pobytu dostosowanych do potrzeb osób niepełnosprawnych wraz z zapewnieniem odpowiedniej opieki	- Świadczenie usług specjalistycznych w miejscu zamieszkania osoby niepełnosprawnej - Organizacja warsztatów, szkoleń dla opiekunów osób niepełnosprawnych w celu zdobycia celowej wiedzy dotyczącej opieki nad osobą niepełnosprawną w miejscu zamieszkania - Poradnictwo i wsparcie medyczne, psychologiczne - Zapewnienie miejsca pobytu osobom wymagającym całodobowej opieki z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności - Dystrybucja gorących posiłków	- Współpraca międzysektorowa z organizacjami pozarządowymi, działającymi na rzecz osób niepełnosprawnych; - Organizacja spotkań ze specjalistami - Organizacja wykładów dotyczących opieki nad osobą niepełnosprawną - Organizacja wyjazdów dla opiekunów faktycznych - Prowadzenie grupy wsparcia dla opiekunów osób niepełnosprawnych - Świadczenie właściwego zakresu usług (w zakresie potrzeb bytowych, opiekuńczych i wspomagających) zgodnego z typem domu - Poprzez kuchnie na kółkach

	sprawowanej opieki			dostarczono gorące posiłki dla osób wymagających usług opiekuńczych
Utrudniony dostęp do rehabilitacji społecznej i zawodowej oraz wsparcia emocjonalnego	• Zwiększenie szans na podniesienie samodzielności społecznej osoby niepełnosprawnej • Czynny udział osób niepełnosprawnych w życiu społecznym • Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu osób z zaburzeniami psychicznymi • Zwiększenie szans na samodzielne życie poprzez szerszy dostęp do odpowiednio przystosowanych mieszkań • Zwiększenie możliwości zarobkowania • Zwiększenie możliwości uzyskania pomocy wsparcia emocjonalnego • Udzielanie pomocy rodzinom od momentu narodzin dziecka niepełnosprawnego	• Zwiększenie dostępności świadczeń i usług społecznych i kulturalnych • Zwiększenie udziału osób niepełnosprawnych w wydarzeniach społecznych • Integracja środowiska osób niepełnosprawnych ze społecznością lokalną • zwiększenie liczby mieszkań przystosowanych dla osób niepełnosprawnych, • zwiększenie dostępności do mieszkań serwisowanych stanowiących substytut pobytu w domu pomocy społecznej, • rozbudowa infrastruktury służącej rehabilitacji społecznej i zawodowej, • stworzenie mechanizmu niesienia interdyscyplinarnej wielowymiarowej pomocy rodzinom od momentu przyścia na świat dziecka z niepełnosprawnością.	• Pomoc w formie turnusów rehabilitacyjnych • Wojewódzki Przegląd Jasełek • Klub seniora • Targi Zdrowia i Urody • Wycieczki integracyjne • Udział w wykładach, targach, konferencjach • Zapewnienie miejsca pobytu osobom wymagającym całodobowej opieki z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności • Realizacja programu „Za życiem”	• Zorganizowanie pomocy w formie turnusów rehabilitacyjnych • Organizacja imprez okolicznościowych oraz integracyjnych • Zwiększanie świadomości o niepełnosprawności wśród społeczności lokalnej, promowanie osób niepełnosprawnych • Świadczenie właściwego zakresu usług (w zakresie potrzeb bytowych, opiekuńczych i wspomagających) zgodnego z typem domu • Stworzenie w ORS Szansa miejsc dla kobiet oczekujących dziecka oraz z małym dzieckiem. Wsparcie dla kobiet, które powzięły informację o tym, iż narodzone dziecko będzie dotknięte niepełnosprawnością
Realizatorzy:			Powiatowy Urząd Pracy w Opolu	
			Dom Pomocy Społecznej dla Kombatantów w Opolu	
			Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Opolu	
			Wydział Polityki Społecznej Urzędu Miasta Opola	
			Środowiskowy Dom Samopomocy „Magnolia”	
II.5 Problem główny:	Wykluczenie z rynku usług społecznych rodzin o niskich dochodach, deficyty umiejętności rodzicielskich			
Problem szczegółowy	Cel główny	Kierunek działań	Nazwa zadania	Postęp rzeczowej realizacji zadania w okresie objętym sprawozdaniem
Niski poziom umiejętności rodzicielskich i	• Zwiększenie poziomu umiejętności rodzicielskich;	• Wspieranie rodzin w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych; • zapewnienie rodzinom dysfunkcyjnym	• Udzielenie pomocy i wsparcia: poradnictwo rodzinne, terapia rodzinna, praca socjalna	• Wsparcie rodziny: zatrudnienie asystentów rodziny - pomocą asystenta objęto 64 rodziny, w których wychowywało się 115 dzieci (33 dzieci

społecznych	- wzmocnienie zasobów służących osiągnięciu samodzielności; - przeciwdziałanie marginalizacji i wykluczeniu społecznemu	pomocy asystenta rodziny; stworzenie pola aktywności obywatelskiej różnych środowisk etnicznych i narodowościowych	- Zapewnienie dziecku opieki i wychowania poza rodziną naturalną - Wzmacnianie roli i funkcji rodziny, rozwijanie umiejętności opiekuńczo – wychowawczych rodziny, podniesienie świadomości w zakresie planowania oraz funkcjonowania rodziny, pomoc w integracji rodziny, przeciwdziałanie marginalizacji i degradacji społecznej rodziny. - Pomoc osobom doświadczającym przemocy, będącym spoza UE	umieszczonych w pieczy zastępczej). - objęcie indywidualną i grupową pomocą psychologa/terapeuty oraz wsparciem prawnym; - organizacja warsztatów umiejętności <i>Akademia Rodzica</i>; - organizacja wyjazdu integracyjno – warsztatowego; - wspieranie rodzinnych form pieczy zastępczej poprzez zatrudnienie koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej, rodzinne domy dziecka i rodziny zastępcze; - organizowanie szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej; - organizacja spotkań integracyjnych w ramach aktywnych form spędzania czasu; - prowadzenie grup wsparcia dla rodzin zastępczych; - prowadzenie audycji, promujących rodzicielstwo zastępcze; - udzielanie wsparcia wychowankom pieczy zastępczej – zatrudnienie pracowników socjalnych; - prowadzenie grup wsparcia dla wychowanków pieczy zastępczej - prowadzenie mieszkań chronionych dla usamodzielniających się wychowanków - Schronienie obywatelki Ukrainy z 2 dzieci – pobyt w SOW (3 osoby) od X.2017 do VII.2018
Wykluczenie rodzin z powodu ubóstwa	Wparcie ekonomiczne rodzin pomoc w dostępie do usług społecznych	Wspieranie rodzin w wypełnianiu ich funkcji opiekuńczo – wychowawczych;	Praca socjalna	- Praca socjalna jako element edukacyjny i wspierający; - specjalistyczne poradnictwo z

	• przeciwdziałanie wykluczeniu i degradacji społecznej rodzin ubogich	• edukacja rodzin; • objęcie rodzin profesjonalnym doradztwem zawodowym.	• Specjalistyczne poradnictwo • Pomoc terapeutyczna, poradnictwo wychowawcze dla rodziców • warsztaty dla rodzin przeżywających trudności opiekuńczo – wychowawcze	przeznaczeniem dla osób i rodzin zagrożonych wykluczeniem lub wykluczonych społecznie, których zasoby finansowe nie pozwalają na odpłatną pomoc • Realizacja zadań wynikających z ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie - 50 osób • Od września 2018 r. w ramach projektu „Trudny start, lepsza przyszłość” realizowane jest zadanie w formie stacjonarnej „Akademii Rodzica” mające na celu podniesienie kompetencji opiekuńczo – wychowawczych rodzin przeżywających trudności w tym zakresie – 7 osób uczestniczyło w 8 spotkaniach. 59 osób (rodziny zastępcze oraz osoby objęte wsparciem asystenta rodziny) skorzystało z terapii indywidualnej lub rodzinnej na łącznie 168 spotkaniach, 30 osób (rodziny zastępcze, rodziny objęte wsparciem asystenta rodziny, usamodzielniający się wychowankowie) skorzystało z poradnictwa prawnego na łącznie 50 spotkaniach; udzielono 35 porad prawnych przy sporządzaniu pism.
Przemoc w rodzinie	• Minimalizacja zachowań przemocowych; • wzmocnienie kompetencji rodzicielskich.	• Poszerzanie wiedzy na temat sposobów rozwiązywania konfliktów; • poszerzanie wiedzy na temat mechanizmów kierujących przemocą w rodzinach	• Praca socjalna w środowisku • Nieodpłatna pomoc specjalistyczna • Realizacja programów terapeutycznych, edukacyjnych dla rodziców, sprawców i ofiar przemocy	• Zapewnienie dostępności specjalistycznej pomocy dla osób dotkniętych przemocą; • świadczenie indywidualnego poradnictwa psychologicznego dla ofiar i świadków przemocy; • diagnoza, terapia krótko/długoterminowa; • realizacja programów propagujących właściwe wzorce wychowawcze i opiekuńcze w rodzinie; • programy korekcyjno – edukacyjne dla sprawców przemocy w rodzinie; • profilaktycznych dla dzieci pn. <i>Niebieska godzina</i>; • propagowanie treści o charakterze przeciwpromocowym w akcjach promocyjnych i środkach masowego

Rosnąca liczba rodzin z problemami opiekuńczo – wychowawczymi, w których sąd ograniczył prawa rodzicielskie	Zwiększenie liczby miejsc w rodzinnych i instytucjonalnych formach pieczy zastępczej	Tworzenie warunków do powstawania nowych, instytucjonalnych i pozainstytucjonalnych placówek pieczy zastępczej.	- Praca na rzecz dziecka przebywającego w pieczy zastępczej - Promowanie rodzicielstwa zastępczego - Wsparcie usamodzielniania wychowanków pieczy zastępczej - Nabór oraz szkolenia kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej	przekazu - Inicjowanie grup wsparcia dla rodzin zastępczych; - wsparcie wychowanków pieczy zastępczej poprzez zatrudnienie pracowników socjalnych; - organizowanie grup wsparcia dla wychowanków pieczy zastępczej; - tworzenie mieszkań chronionych dla usamodzielniających się wychowanków 7 nowych osób zakwalifikowano do uczestnictwa w szkoleniu 6 osób ukończyło szkolenie przygotowujące do pełnienia funkcji rodziny zastępczej niezawodowej organizowane przez Ośrodek Adopcyjny ROPS Opole 2 osoby ukończyły szkolenie na rodzinę zastępczą zawodową organizowane przez Ośrodek Adopcyjny ROPS 1 osoba ukończyła szkolenie przygotowujące do pełnienia funkcji rodziny zastępczej niezawodowej organizowane przez Katolicki Ośrodek Adopcyjny - Sporządzano opinię o predyspozycjach i motywacjach do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka oraz opinię dotyczące kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, - We współpracy ze Stowarzyszeniem RANO realizowano projekt pn. „Potrzebuję Cię. Zostań Rodzina Zastępczą” w ramach obchodów Dnia Rodzicielstwa Zastępczego. Stowarzyszeniem RANO na ten cel pozyskało środki finansowe w wysokości 5500 zł z Fundacji E&Young w ramach ogłoszonego ogólnopolskiego konkursu na projekty obchodów Dnia Rodzicielstwa
---	--	---	---	--

Rosnąca liczba dzieci z zaburzeniami zachowań, przebywających w pieczy zastępczej pozainstytucjonalnej	- Wzmocnienie kompetencji opiekunów – wychowawczych opiekunów w rodzinach zastępczych i rodzinnych domach dziecka; - podniesienie poziomu umiejętności społecznych wychowanków instytucjonalnej i pozainstytucjonalnej pieczy zastępczej	- Poprawa dostępności do usług realizowanych przez koordynatorów pieczy zastępczej; - zwiększenie dostępności do specjalistycznego poradnictwa dla opiekunów; - edukacja opiekunów.	- Wspieranie rodzinnych form pieczy zastępczej poprzez zatrudnienie koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej, rodzinne domy dziecka i rodzin - spotkanie integracyjne w ramach aktywnych form spędzania czasu. - organizacja interdyscyplinarnych zespołów dotyczących rodzin zastępczych - uczestnictwo w posiedzeniach zespołów ds. okresowej oceny sytuacji dziecka przebywającego w pieczy zastępczej - piknik na rzecz rodziny i rodzicielstwa zastępczego, - spotkania terapeutyczne dla rodzin zastępczych, - obchody dnia rodziny, - wyjazd integracyjny dla rodzin zastępczych i dzieci mający na celu wskazanie alternatywnych form spędzania czasu wolnego	Rodziny zastępcze podejmują i kontynuują współpracę ze specjalistami: pedagogiem, psychologiem, mediatorem, poradnią psychologiczno-pedagogiczną, specjalistami medycznymi (neurolog, psychiatra), co pozytywnie wpływa na funkcjonowanie rodziny i umieszczonych w niej dzieci; - rodziny zastępcze na bieżąco informowane są o miejscach, gdzie mogą uzyskać specjalistyczną pomoc w sytuacjach tego wymagających oraz uzyskują i poszerzają wiedzę na temat praktycznego z nich korzystania w sytuacjach problemowych; - stwarzanie rodzinom zastępczym odpowiednich warunków do spotkań dzieci z rodzicami biologicznymi, co korzystnie wpływa na funkcjonowanie małoletnich; - organizacja pomocy wolontariuszy dla dzieci, co w efekcie wpłynęło na poprawę ocen w szkole; - organizacja 47 posiedzeń zespołu w sprawie oceny sytuacji dziecka umieszczonego w rodzinnej pieczy
Deficyty umiejętności funkcjonowania społecznego osób, opuszczających pieczę zastępczą	Podniesienie poziomu umiejętności społecznych wychowanków instytucjonalnej i pozainstytucjonalnej pieczy zastępczej	Maksymalna kompensacja deficytów umiejętności społecznych ograniczających lub opóźniających usamodzielnienie wychowanków.		- przygotowanie 290 informacji dla sądu na temat całokształtu sytuacji osobistej dzieci umieszczonych w rodzinie zastępczej, 305 informacji na temat zasadności pobytu dzieci w rodzinie zastępczej; - przygotowywanie dokumentacji w sprawie wytoczenia powództwa o zasądzenie świadczeń alimentacyjnych (7 rodzin) - sporządzono 34 oceny rodzin zastępczych; - koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej monitorowali realizowanie indywidualnych programów usamodzielniania u 37 pełnoletnich wychowanków rodzin zastępczych pozostających po osiągnięciu pełnoletniości w rodzinie zastępczej, 14 otrzymało wsparcie w pierwszorazowym sporządzaniu indywidualnego programu usamodzielniania.

				- Prowadzenie grupy wsparcia dla rodzin zastępczych – 10 osób uczestniczyło w 11 spotkaniach. - integracja rodzin zastępczych i dzieci poprzez zorganizowaną wycieczkę krajoznawczą do Zabytkowej Kopalni Żłota w Żłotym Stoku i Minieurolandu w Kłodzku. W wycieczce wzięły udział łącznie 78 osób (dorośli i dzieci). Wyjazd miał na celu wskazanie alternatywnych form spędzania czasu wolnego wraz z dziećmi oraz integrację środowisk rodzicielstwa zastępczego oraz dzieci pochodzących ze środowisk zagrożonych wykluczeniem społecznym. - dzieci przebywające w rodzinach zastępczych skorzystały z wypoczynku letniego w ramach projektu pn. „Trudny start, lepsza przyszłość”;
Realizatorzy			Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Opolu	
			Placówki opiekuńczo – wychowawcze w Opolu	
II. 6 Problem główny:	Uzależnienie od środków psychoaktywnych			
Problem szczegółowy	Cel główny	Kierunek działań	Nazwa zadania	Postęp rzeczowej realizacji zadania w okresie objętym sprawozdaniem
Rozpowszechnione wśród młodzieży szkolnej zażywanie przetworów konopi oraz nowych środków psychoaktywnych	Zmniejszenie popytu na środki psychoaktywne	- Wspieranie działań skierowanych na ograniczenie używania substancji psychoaktywnych; - zwiększenie poziomu wiedzy społeczeństwa na tematy lokowane wokół problemów związanych ze środkami psychoaktywnymi,		- Zajęcia z profilaktyki uzależnień od substancji psychoaktywnych o charakterze edukacyjnym; - przeprowadzenie warsztatów o charakterze edukacyjno – profilaktycznym;
Brak systemu opieki postrehabilitacyjnej dla osób i rodzin z problemem narkomanii	Ograniczenie szkód zdrowotnych i społecznych osób używających szkodliwie i uzależnionych	- Podnoszenie kwalifikacji zawodowych osób zaangażowanych w działalność profilaktyczną, terapeutyczną i rehabilitacyjną; - poprawa dostępności i jakości pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej		- prowadzenie zajęć w świetlicy opiekuńczej Ośrodka Readaptacji Społecznej Szansa dla dzieci i młodzieży; - porady i konsultacje specjalistyczne dla osób uzależnionych i zagrożonych uzależnieniem; - obóz terapeutyczny dla rodzin uzależnionych, w których występuje problem alkoholowy;

			Realizacja Miejskiego Programu Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2016 – 2020	- uczestniczenie w posiedzeniach grup roboczych zespołu interdyscyplinarnego, gdzie równocześnie występuje problem alkoholowy; - zlecanie organizacjom pozarządowym i innym uprawnionym podmiotom realizacji programów profilaktyki uniwersalnej, selektywnej i wskazującej, a także programów promujących zdrowy styl życia (w tym alternatywne formy spędzania czasu wolnego); - realizacja programów profilaktyki uniwersalnej, selektywnej wskazującej ujęte w systemie rekomendacji programów profilaktycznych i promocji zdrowia psychicznego - realizacja programów promujących zdrowy styl życia (w tym alternatywne spędzanie czasu wolnego) - upowszechnienie wiedzy nt. uzależnień, związanych z tym problemów i sposobów przeciwdziałania poprzez realizację ww. programów; - upowszechnienie informacji o możliwościach uzyskania pomocy poprzez realizację ww. programów, stronę internetową Miasta Opola, broszury i ulotki. - W ramach realizacji zadania udzielono 365 porad dla osób uzależnionych i współuzależnionych. Przestrzeganie przed skutkami degradacyjnego wpływu uzależnienia na ich życie. - Uczestnicy w ramach warsztatów zdobyli wiedzę dotyczącą mechanizmów uzależnienia, jego skutków, a także konstruktywnego funkcjonowania społecznego. W trakcie proponowanych treningów mieli okazję doświadczyć i
--	--	--	--	---

				nauczyć się bezpośrednio będąc w kontakcie z drugą osobą, jak radzić sobie w trudnych sytuacjach społecznych, konfliktach, jak radzić sobie z okazywaniem własnych emocji. Dzięki temu nabyli również umiejętność współpracy, tworzenie pozytywnych więzi, otwartości, wyrażanie siebie, a także zrozumienia innych i relacji, jakie się między nimi tworzą i jak należy dbać o utrzymanie relacji prawidłowych.
Realizatorzy			Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Opolu	
			Wydział Polityki Społecznej Urzędu Miasta Opola	
II. 6 Problem główny:	Nieadekwatny do zasobów społecznych poziom zaangażowania mieszkańców w rozwój społeczeństwa obywatelskiego na gruncie zasady subsydiarności			
Problem szczegółowy	Cel główny	Kierunek działań	Nazwa zadania	Postęp rzeczowej realizacji zadania w okresie objętym sprawozdaniem
Niska aktywność organizacji pozarządowych w rozwiązywaniu kluczowych problemów społecznych	- Zwiększenie aktywności społecznej grup i organizacji społecznych; - szersze otwarcie miasta na inicjatywy obywateli i organizacji pozarządowych	- Stwarzanie pola dla aktywności obywatelskiej -.	- Wieloletni i jednoroczny program współpracy z organizacjami pozarządowymi oraz innymi uprawnionymi podmiotami - Inicjatywa lokalna oraz budżet obywatelski - Aktywizacja i integracja osób w wieku emerytalnym w życiu społecznym - Zwiększenie uczestnictwa osób niepełnosprawnych w życiu społecznym - Rozwój aktywności społeczeństwa obywatelskiego w podejmowaniu inicjatyw i działań na rzecz rozwiązywania problemów lokalnych - Wspieranie organizacji w pozyskiwaniu środków pomocowych na realizację ich zadań statutowych - Wzmocnienie pozycji organizacji i zapewnienie tym organizacjom równych szans oraz zwiększenie ich konkurencyjności w pozyskiwaniu	- MOPR w Opolu współpracuje z następującymi organizacjami pozarządowymi: PCK, PKPS, Fundacja Spinacz, Fundacja Bądź Dobroczyncą, TPO, Polski Związek Niewidomych Oddział Opole, Polski Związek Diabetyków Oddział Opole, Stowarzyszenie Bursztynowe Serca, Stowarzyszenie „Chciej Chcieć”, Polski Związek Emerytów i Rencistów Oddział Opole, Polski Związek Głuchych Oddział Opole; - Organizowanie imprez i zajęć kulturalnych, edukacyjnych, sportowych, turystycznych i rekreacyjnych, wspierających aktywność społeczną; - organizowanie i prowadzenie szkoleń, kursów, warsztatów, grup środowiskowego wsparcia oraz zespołów aktywności społecznej; - prowadzenie i wspieranie inicjatyw na rzecz integracji mieszkańców Miasta Opola, w tym osób starszych oraz niepełnosprawnych i przeciwdziałanie ich dyskryminacji

			środków ze źródeł zewnętrznych na realizację zadań na rzecz mieszkańców Opola • Zwiększenie wpływu przedstawicieli organizacji pozarządowych w aktywnym kreowaniu polityki Miasta Opola • Umacnianie w świadomości społecznej poczucia odpowiedzialności za swoje otoczenie, wspólnotę lokalną oraz jej tradycje • Tworzenie warunków do zwiększenia aktywności społecznej i obywatelskiej mieszkańców Miasta Opola • Budowanie społeczeństwa obywatelskiego, poprzez aktywizację działań na rzecz mieszkańców Miasta Opola • Prowadzenie innowacyjnych i efektywnych działań na rzecz mieszkańców Miasta Opola	
Niewystarczające wykorzystanie potencjału ekspertów ulokowanych w organizacjach pozarządowych	• Szersze włączenie istniejących podmiotów społecznych w nurt aktywności ogólnokrajowej • zwiększenie dostępu do informacji przedsięwzięciach realizowanych i planowanych w perspektywie roku.	• Promocja dobrych praktyk	• Promocja działań obywatelskich • Konsultacje z organizacjami pozarządowymi • Konsultacje z mieszkańcami • Wzmocnienie potencjału organizacji pozarządowych i budowanie społeczeństwa opartego na wiedzy i informacji; • Tworzenie systemowych rozwiązań wspomagających funkcjonowanie Miasta Opola jego mieszkańców	• Seniorzy Miasta Opola aktywnie uczestniczą w społecznych Radach, czynnie biorą udział w działaniach procedowania i promowania Budżetu Obywatelskiego. Współpracują również z Radami Dzielnic • Zwiększenie liczby zadań publicznych, realizowanych przez organizacje pozarządowe; • rozwój wolontariatu; • poprawa jakości życia poprzez pełniejsze zaspokojenie potrzeb społecznych mieszkańców.
Realizatorzy			Wydziały merytoryczne Urzędu Miasta Opola	
			Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Opolu	

III. Postęp realizacji planu finansowego realizowanych zadań

Całkowity koszt realizowanych zadań zgodnie z obowiązującymi dokumentami planistycznymi (budżet miasta, WPF), zawartymi umowami lub kosztorysami. Określenie jakie nakłady finansowe poniesiono od początku realizacji danego zadania oraz w okresie objętym sprawozdaniem, a także wskazanie źródła jego finansowania (środki budżetu miasta Opola, środki budżetu państwa, środki pochodzące z funduszy unijnych inne – jakie?) z określeniem kwot pochodzących z poszczególnych źródeł

Nazwa zadania	Całkowity koszt realizowanego zadania /zł/	Wydatki poniesione od początku realizacji zadania /zł/	Nakłady finansowe poniesione na realizację zadania w okresie objętym sprawozdaniem /zł/	Źródło finansowania zadania
Zadania i programy realizowane przez Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Opolu	37.054.666	36.120.791	36.120.791	Fundusz Pracy Budżet Miasta Opola Opolski Urząd Wojewódzki Europejski Fundusz Społeczny
Realizacja przez Powiatowy Urząd Pracy w Opolu programów aktywizacji zawodowej i społecznej osób znajdujących się w szczególnej sytuacji na rynku pracy	9 100 000,00	9 073 184,93,00	9 073 184,93	Fundusz Pracy Europejski Fundusz Społeczny Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych
Wieloletni <i>Program współpracy z organizacjami pozarządowymi i innymi uprawnionymi podmiotami</i>	1.430.000,00	1.430.000,00	1.430.000,00	Budżet Miasta Opola
Jednoroczny Program współpracy z organizacjami pozarządowymi i innymi uprawnionymi podmiotami	3.315.177,64	3.297.752,05	3.297.752,05	Budżet Miasta Opola
Inicjatywa lokalna	0	0	Nie dotyczy	Budżet Miasta Opola
Budżet Obywatelski	971.907,00	471.528,80	Nie dotyczy	Budżet Miasta Opola
Konsultacje z organizacjami pozarządowymi	0	0	Nie dotyczy	Budżet Miasta Opola
Konsultacje z mieszkańcami	0	0	Nie dotyczy	Budżet Miasta Opola

Realizacja zadań ujętych w Miejskim Programie Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2016 – 2020	230.000	230.000	230.000	Budżet Miasta Opola
Zadania i programy realizowane przez Środowiskowy Dom Samopomocy „Magnolia” w Opolu	2.176.587,00	2.176.587,00	2.176.587,00	Budżet Obywatelski Budżet Miasta Opola Opolski Urząd Wojewódzki Projekt fundusze europejskie
„Centrum Pomocy”-wsparcie osób niesamodzielných oraz opiekunów faktycznych w Opolu - MOPOBiU	2.213.300,16	162.658,38	162.658,38	Europejski Fundusz Społeczny Budżet Miasta Opola
Program Operacyjny Pomoc Żywnościowa - MOPOBiU	12.371,79	12.371,79	12.371,79	Europejski Fundusz Pomocy Najbardziej Potrzebującym
Zapewnienie przez Dom Pomocy Społecznej dla Kombatantów w Opolu miejsc całodobowego pobytu osobom wymagającym całodobowej opieki z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności	517.495.00 5.659.927,10	517.495.00 5.659.927,10	517.495.00 5.659.927,10	- dotacja z budżetu państwa (stare zasady odpłatności) - Budżet Miasta Opola (mieszkaniec DPS 70% dochodu, rodzina, gmina kierująca do DPS)

IV. Informacja o wartości wskaźników osiągniętej w okresie sprawozdawczym:

Odniesienie się do wszystkich wskaźników wskazanych w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Opola na lata 2016 – 2020, za których pomiar i monitoring odpowiada jednostka sporządzająca informację

WSKAŹNIKI

Działanie /nazwa/	Nazwa wskaźnika	Jednostka miary	Wartość bazowa	Wartość osiągnięta w okresie sprawozdawczym
Praca z rodziną przeżywającą trudności opiekuńczo – wychowawcze	Wsparcie asystentów rodziny	Liczba osób	7	5
	Specjalistyczne grupowe i indywidualne poradnictwo	Liczba osób		64

	Warsztaty umiejętności <i>Akademia Rodzica</i>	Liczba uczestników		7
Praca na rzecz dziecka przebywającego w pieczy zastępczej	Wsparcie rodzinnych form pieczy zastępczej	Liczba rodzin	127	128
	Dofinansowanie rodzinnych domów dziecka	Liczba domów	3	3
	Szkolenie kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej	Liczba osób	6	9
Promowanie rodzicielstwa zastępczego	Spotkania integracyjne promujące aktywne spędzanie czasu wolnego	Liczba uczestników	78	120
	Audycje i kampanie promujące rodzicielstwo zastępcze	Liczba wydarzeń	5	3
Usamodzielnienie wychowanków pieczy zastępczej	Wsparcie wychowanków	Liczba wychowanków	176	185
	Mieszkania chronione dla osób opuszczających pieczę zastępczą	Liczba mieszkań	3	8
	Grupy wsparcia dla wychowanków pieczy zastępczej	Liczba spotkań	5	3
Wspieranie rodzin w rozwiązywaniu trudnych sytuacji życiowych poprzez wykorzystanie pracy socjalnej w środowisku	Rodziny objęte wsparciem i pomocą	Liczba rodzin Liczba osób	3381 5439	3900 6200
Organizowanie i świadczenie usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania i ośrodkach wsparcia	Rodziny objęte wsparciem	Liczba rodzin	220	410
	Usługi opiekuńcze	Liczba godzin	108000	120546
	Skierowanie do środowiskowego domu samopomocy	Liczba osób	120	130
	Skierowanie do domu dziennego pobytu	Liczba osób	894	827
	Umieszczenie w domach pomocy społecznej	Liczba decyzji	76	137
Zapewnienie schronienia dla osób wykluczonych bezdomnością	Umieszczenie w ośrodku wsparcia	Liczba osób	128	94
	Wsparcie w ramach działań świetlicy środowiskowej	Liczba dzieci	49	74
	Usamodzielnienie się osób przebywających w ORS <i>Szansa</i>	Liczba rodzin	21	11
	Diagnozowanie potrzeb i umiejętności społecznych oraz edukacja rodzin i opracowywane indywidualnych planów pomocy	Liczba osób	128	94
Przemoc w rodzinie	Zapewnienie schronienia ofiarom przemocy	Liczba osób	35	43
	Działania poprawiające jakość życia osób dotkniętych przemocą w rodzinie	Liczba osób	228	246
	Korekcyjne działanie dla osób stosujących przemoc	Liczba osób	108	86
	Udzielanie specjalistycznego poradnictwa	Liczba osób	35	354
Poszerzenie oferty dla seniorów	Działalność Centrum <i>Senior w Opolu</i>	Liczba placówek	1	1
	Dodatek do <i>Nowej Trybuny Opolskiej</i>	Liczba egzemplarzy	20000	20000

	<i>Koperta Życia</i>	Liczba wydanych <i>Kopert</i>	2500	3200
	<i>Karta Opolski Senior</i>	Liczba kart	1500	2108
	Prowadzenie usługi <i>Teleopieki</i>	Liczba osób	13	14
	Specjalistyczne poradnictwo	Liczba osób	65	276
	Wolontariat	Liczba osób	51	24
Pomoc dla osób bezdomnych	Prace społecznie użyteczne	Liczba osób	26	16
	Kontrakty socjalne wspierające wychodzenie z bezdomności	Liczba kontraktów	29	
	Usługi opiekuńcze	Liczba osób	7	
Wykluczenie rodzin z powodu ubóstwa	Bezpłatne specjalistyczne poradnictwo	Liczba osób	5638	
	Schronienie interwencyjne	Liczba osób	25	
	Udzielona pomoc, wsparcie i przyznane świadczenie	Liczba osób	1995	779
Przeciwdziałanie alienacji osób bezrobotnych	Realizacja prac społecznie użytecznych	Liczba osób	71	26
	Program Aktywizacja i Integracja	Liczba osób	17	20
	Program zatrudnienia dłużników czynszowych	Liczba osób	7	9
Usamodzielnienie	Liczba osób opuszczających system pomocy społecznej	Liczba osób	120	10
Zapewnienie schronienia osobom znajdującym się w sytuacji kryzysowej	Liczba osób umieszczonych w hostelu	Liczba osób	6	11
Zapewnienie schronienia osobom bezdomnym	Liczba osób umieszczonych w noclegowni i schronisku	Liczba osób	114	262
Przeciwdziałanie uzależnieniom od środków psychoaktywnych	Programy profilaktyki uniwersalnej na wszystkich poziomach edukacji, równolegle dla dzieci, młodzieży, rodziców, nauczycieli	Liczba programów	6	6
		Liczba placówek	10	10
		Liczba dzieci	650	650
	Wspieranie realizacji programów profilaktyki selektywnej i wskazującej	Liczba programów	1	1
		Liczba odbiorców	30	30
		Wysokość nakładów w zł	10.000	10.000
	Upowszechnianie i dystrybucja materiałów informacyjno - edukacyjnych	Liczba broszur	900	900
	Organizacja szkoleń w zakresie profilaktyki narkomanii	Liczba programów	4	4
		Liczba osób	2	2
	Programy pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej	Liczba programów	4	4
		Liczba osób	203	203

	Wspieranie działań edukacyjnych dot. HIV/AIDS	Liczba działań	1	1
Praca z rodziną opiekującą się osobą starszą niesamodzielną	Wsparcie opiekunów faktycznych	Liczba osób	30	30
	Organizowanie i świadczenie usług specjalistycznych w miejscu zamieszkania osoby starszej niesamodzielnej	Liczba osób	27	27
	Organizowanie wyjazdów edukacyjnych dla opiekunów faktycznych osób starszych niesamodzielnych	Liczba osób	30	30
Praca z osobą niepełnosprawną i jej rodziną	Wsparcie opiekunów osób niepełnosprawnych	Liczba osób	60	60
	Organizowanie i świadczenie usług specjalistycznych w miejscu zamieszkania	Liczba osób	23	
	Organizowanie wyjazdów warsztatowo-edukacyjnych dla opiekunów faktycznych osób niepełnosprawnych	Liczba osób	23	
Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu osób niepełnosprawnych	Wojewódzki Przegląd Teatralny	Liczba osób	200	200
	Targi Zdrowia i Urody	Liczba osób	40	40
	Turnus rehabilitacyjny	Liczba osób	8	8
Pomoc w zapewnieniu bezpieczeństwa osób niepełnosprawnych	„Opaski medyczne dla Opolan, gwarancją ich bezpieczeństwa”		10	10
Nie określono	Stopa bezrobocia ogółem (stan na dzień 31.12.2018 r.)	%	–	3,3
	Wskaźnik zatrudnienia ogółem (stan na dzień 31.12.2018 r.)	%	–	97,0
	Zarejestrowani bezrobotni (stan na dzień 31.12.2018 r.)	Liczba osób	–	2 554
	Zarejestrowani długotrwale bezrobotni (% ogółu zarejestrowanych bezrobotnych)	%	–	50,0
	Zarejestrowani z niepełnosprawnością (% ogółu zarejestrowanych bezrobotnych)	%	–	6,9
	Liczba organizowanych programów aktywizacji osób bezrobotnych (w realizowane ze środków UE)	szt.	–	7
Zapewnienie osobom wymagającym całodobowej opieki z powodu wieku , choroby lub niepełnosprawności	Liczba osób uprawnionych do umieszczenia	Liczba osób	138	171

Uwagi do osiągniętej wartości wskaźników, sposobu ich pomiaru, inne:

Przedstawione wskaźniki oraz sposób ich pomiaru, zostały ujęte zgodnie ze specyfiką określonych działań/zadań, realizowanych przez jednostki/komórki organizacyjne.

V. Rekomendacje do dalszych działań

Problemy główne	Rekomendacje do dalszych działań
1. Wysoki poziom starości demograficznej	Rozpoznanie i zdiagnozowanie potrzeb seniorów – praca z rodziną; zindywidualizowanie oferty usług i wsparcia; zintensyfikowanie działań w kierunku edukacji cyfrowej; rozbudowa oferty usług opiekuńczych oraz opieki paliatywnej; wspieranie lokalnych inicjatyw osób prywatnych, fundacji i organizacji pozarządowych oraz kościelnych w zakresie zapewnienia zastępczej opieki nad członkiem rodziny
2. Wykluczenie społeczne osób bezdomnych	Stworzenie warunków pozwalających na nabywanie przez osoby bezdomne kompetencji społecznych i zawodowych.
3. Alienacja osób długotrwale bezrobotnych	Podniesienie poziomu kompetencji miękkich wśród bezrobotnych; podnoszenie kwalifikacji zawodowych i ich monitoring.
4. Alienacja osób i rodzin z niepełnosprawnością	Inicjowanie grup wsparcia dla osób niepełnosprawnych, przewlekle chorych oraz ich rodzin; zainicjowanie powstania wypożyczalni sprzętu rehabilitacyjnego
5. Wykluczenie z rynku usług społecznych rodzin o niskich dochodach; deficyty umiejętności rodzicielskich	Prowadzenie pracy socjalnej skierowanej na odbudowę i wzmocnienie rodziny; prowadzenie warsztatów umiejętności wychowawczych dla rodziców;
6. Uzależnienie od środków psychoaktywnych	Zorganizowanie stałego systemu wymiany informacji pomiędzy mediami a instytucjami odpowiedzialnymi za zapobieganie alkoholizmowi i narkomanii oraz między tymi instytucjami; inicjowanie i wspieranie kampanii edukacyjnych obejmujących profilaktykę narkomanii i alkoholizmu, adresowanych do określonych grup docelowych; inicjowanie i wspieranie pozalekcyjnych programów profilaktycznych, adresowanych do dzieci i młodzieży zagrożonych uzależnieniami oraz do ich rodziców.
7. Nieadekwatny do zasobów społecznych poziom zaangażowania mieszkańców w rozwój społeczeństwa obywatelskiego na gruncie zasady subsidiarności	Stworzenie systemu ułatwiającego przepływ informacji między Miastem i organizacjami pozarządowymi, w zakresie planowanych kierunków działalności i współdziałanie w celu zharmonizowania tych kierunków

.....
data

.....
podpis
kierownika jednostki organizacyjnej